

محلّیات اسلامی
جشنواره

دانشگاه اصفهان

سند تکوید افتخار
اصفهان

بازار اسلامی

بزر تولیت علم، فرهنگ و تمدن اسلامی

۸۵۵ آذرماه ۱۳۰۲

ذی القعده ۱۴۲۷

December 2006

مجموعه مقالات همایش بین المللی

آموزش و پژوهش کشورهای اسلامی

با تأکید بر نقش توسعه‌ای

۱۳۸۵-۳۰ آذرماه ۲۰۰۶

International
Multi-Conference on
the Role of Isfahan in
the Development of
Islamic Science, Culture,
and Civilization

المؤتمر الدولي المتعدد الأطراف
حول دور أصفهان
في تطوير العلوم ، الثقافة ،
والحضارة الإسلامية

همایش بین المللی نقش اصفهان در توسعه علوم،
فرهنگ و تمدن اسلامی

مجموعه مقالات

همایش بین المللی آموزش و پژوهش کشورهای اسلامی
با تأکید بر نقش توسعه‌ای

آذر ماه ۱۳۸۵

دانشگاه اصفهان
دانشکده علوم تربیتی

فهرست مطالعه

۱۰۵

عنوان

صفحه

۱	تربيت و خشونت
	دکتر خسرو باقری
۶	رابطه فناوری اطلاعات و ارتباطات با آموزش و پرورش
	دکتر محمد عطاران
۹	شیوه‌های تأثیرگذاری در آموزش و پرورش اسلامی
	جنت‌الاسلام و المسلمین دکتر غلامحسین جعفری
۱۰	بررسی نقش نظارت و راهنمایی در مدیریت اسلامی
	نقی آقا‌حسینی، دکتر حسنعلی بختیار نصرآبادی، حسن قلاؤندی و ابوالقاسم فرهنگ
۱۷	بررسی نیازهای فرهنگی دانشجویان ایرانی مسلمان مقیم ارمنستان در سال ۲۰۰۶
	نقی آقا‌حسینی، نسرین صفوی زاده و قاطمه موسوی
۲۸	نقش توسعه‌ای آموزش و پرورش کشورهای اسلامی در حوزه تقویت مهدی‌باوری
	فرزانه اقبال و حسنعلی بختیار نصرآبادی
۳۴	آموزش و پرورش کشورهای اسلامی، جهانی شدن، ساختار برنامه‌ریزی درسی
	دکتر حسنعلی بختیار نصرآبادی و اکرم آقاسی
۴۴	تبیین رویکرد توسعه در آموزش و پرورش کشورهای اسلامی
	دکتر حسنعلی بختیار نصرآبادی و نفیسه رفیعی
۵۹	بررسی ارتباط بین آموزه‌های دینی با انگیزش پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دوره راهنمایی ایران با غیان و زهره موسوی
۶۴	بابسته‌ها در چشم انداز آینده تعلیم و تربیت کودکان دارای نیازهای ویژه در کشورهای جهان اسلام
	منصوره بهرامی پور
۷۰	نقش تعلیم و تربیت اسلامی در برخورد با بیماریهای روحی و روانی (از جمله افسردگی) متن برگزیده روز
۷۳	جایگاه کودکان در احادیث و روایات معصومین(ع)
	ایران پیشنهاد مآل و منیرپیروز
۷۷	بررسی و مقایسه مبانی نظرات و دیدگاههای تربیتی دانشمندان مسلمان و غیرمسلمان (قارابی و غزالی سروسو، و پیازه) ..... سید رضا بلاغت
۹۲	آموزش و تربیت جوان از دیدگاه پیامبر اعظم (ص) و اهل بیت (ع)
	امیرتاج اصفهانی
۹۸	تربیت فرزند با نگاه برستن نبوی
	رضوان السادات جزایری
۱۰۹	اصول تربیت شهروند دموکراتیک در جمهوری اسلامی ایران
	طاهره جاویدی کلاته جعفر آبادی

اصول تربیت شهروند دموکراتیک در جمهوری اسلامی ایران

طاهره جاویدی کلاتنه جعفر آبادی*

* استادیار دانشگاه فردوسی مشهد

چکیده

برقراری مردم سalarی دینی در ایران اسلامی، اقتضا میکند برنامه‌های روشی برای تربیت شهروندان دموکراتیک در نظر گرفته شود. به عبارت دیگر در صورت وجود شهروندان دموکراتیک می‌توان زمینه مردم سalarی دینی را در کشور ایجاد نمود. در اینجا این سوال مطرح می‌شود که تربیت شهروند دموکراتیک در ایران بر اساس چه اصول و روش‌هایی باید انجام گیرد؟ آیا تربیت شهروند دموکراتیک تابع اصول مشترکی در تمام کشورها است؟ یا اینکه تربیت شهروند دموکراتیک امری اقلیمی است و باید با نظر به شرایط بومی و بر اساس مبانی آرمانی و اعتقادی حاکم بر آن مورد نظر قرار گیرد؟ در این مقاله نگارنده قصد دارد، ضمن تشریح برخی از مبانی انسان شناسی در نظام اسلامی و بررسی ویژگیهای دموکراسی در ایران اسلامی، اصول تربیت شهروند دموکراتیک را ارائه نماید. تصریح میشود بررسی موارد ذکر شده با نظر به آیات قرآن، دیدگاه‌های امام علی(ع)، امام خمینی(ره) و قانون اساسی و برخی از دیدگاه‌های صاحب نظران نظریه سازگاری اسلام و دموکراسی و برخی از صاحب نظران تربیتی صورت پذیرفته است.

مقدمه

امروزه متعاقب نظر اندیشه‌وران بزرگ از جمله جان پاتریک ۱ (۱۹۹۵) و به استناد مدارک و شواهد عینی، دموکراسی مقبولیت جهانی پیدا کرده است و ضرورت توجه به این شیوه حکومتی از سوی بسیاری از دولتها و کشورهای مختلف جهان پذیرفته شده است. بنابر این مفهوم مردم سalarی امروزه از مرزهای علمی و نظری فراتر رفته و وارد عهdenامه‌های گوناگون بین‌المللی گردیده است. برای نمونه اعلامیه جهانی حقوق بشر که مقبولیت جهانی یافته است و تقریباً همه کشورها آن را به رسمیت شناخته اند با تشریع حقوق گوناگون هر فرد انسانی، ویزگی جامعه ای را که انسان می‌تواند در آن زندگی شرافتمدانه داشته باشد و به پیشرفت و شکوفایی حقوق خود دست یابد تعریف کرده است. بند ۲۹ ماده ۲۹ این اعلامیه وجود یک جامعه مردم سalarی را شرط اساسی برای اجرای حقوق ازدادیهای مردم و محدودیت‌هایی که دولتها می‌توانند در جامعه برقرار کنند، دانسته است. همچنین بند دوم ماده ۲۲ مبنای حقوق مدنی و سیاسی که در سال ۱۹۹۶ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد رسیده، به جامعه مردم سalarی تصریح کرده است. این عهdename، مورد پذیرش دولت ایران قرار گرفته و در مجالس قانونگذاری تصویب شده است. در ایران ندای دموکراسی از زمان انقلاب مشروطه شروع شده و جمهوری اسلامی ایران، هم به دلیل تعهد بین‌المللی و هم به علت التزام به اجرای قانون اساسی (اصول ۶، ۷، ۸، ۵۶، ۱۵۷)، خود را ملتزم به تجلی دوباره این فرایند کرده است.

- نمودهای فراوانی از فضایل اخلاقی همچون، نوع دوستی، اخوت، همدردی، همکاری، مدارا، سعه صدر و انعطاف مشاهده می‌شود.
- افراد آنچه را که بر خود می‌پسندند و یا آنچه را که بر خود نمی‌پسندند برای دیگران نیز اینگونه انتخاب می‌کنند.
- دانش آموزان به پرسیدن سوال از یکدیگر و از معلم تشویق می‌شوند.
- زمینه درگیری فعالانه دانش آموزان در فرآیند تدریس فراهم می‌شود.
- فرصت‌هایی را که مستلزم تعامل دانش آموزان با مسائل واقعی زندگی و استفاده از منابع بادگیری خارج از محیط بسته مدرسه باشد، فراهم می‌شود.
- فرصت‌هایی برای فعالیتهای گروهی دانش آموزان فراهم می‌شود.
- احساس شور و سرزندگی ا در دانش آموزان ایجاد و تقویت می‌شود.

منابع

- ۱- احمدی، علی اصغر(۱۳۷۹). "کرامت در اسلام با تأکید بر دیدگاه امام علی (ع)". تربیت اسلامی ویژه همایش تربیت در سیره و کلام امام علی (ع). تهران: وزارت آموزش و پرورش.
- ۲- اقبال، جاوید(۱۳۸۰). "دموکراسی معنوی: مردم و رسالت سیاسی اسلام". ترجمه اصغر افتخاری، کتاب نقد فصلنامه انتقادی، فلسفی، فرهنگی ص. ۱۹۵-۲۲۱، شماره ۴ و ۵، مدیر مسئول و سر دبیر حسن رحیم پور ازغدی، تهران، مؤسسه فرهنگی اندیشه معاصر.
- ۳- انصاری، علی و انصاری، زهراء(۱۳۷۹). وحدت ملی در گفتار و سیره امام علی(ع). وثر، شماره. ۴۸. [http://www.hawzah.net]
- ۴- باقری، خسرو(۱۳۷۸)." سه مغالطه رایج در مفهوم اجتماعی بودن: حضور در جمع، ارتباط با جمع، سیطره بر جمع.". [http://database.irandoc.ac.ir]
- ۵- باقری، خسرو(۱۳۷۹). "تبیین اجتماعی بودن آدمی و اصول تربیت اجتماعی: کاوشی در سخن و اندیشه‌ی امام علی (ع)" تربیت اسلامی ویژه همایش تربیت در سیره و کلام امام علی (ع) ص. ۳۸۶-۴۲۲. تهران، وزارت آموزش و پرورش.
- ۶- باقری، خسرو(۱۳۷۹). "تبیغ دو دم کثرت گرایی و جامعه مدنی". تحقیق جامعه مدنی در انقلاب اسلامی ایران ص. ۳۵۵-۳۶۷. تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی.
- ۷- باقری، خسرو(۱۳۸۰). پژوهشی برای دستیابی به فلسفه آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران. مؤسسه پژوهشی برنامه ریزی درسی و نوآوری‌های آموزشی.
- ۸- جوادی آملی، عبدالله(۱۳۷۹). "منابع حقوق بشر در اسلام". حقوق بشر از دیدگاه اسلام آراء دانشمندان ایرانی، [برای آسازمان فرهنگ و مطالعات اسلام، ص. ۱-۵، ۱-۵۴، معاونت پژوهشی و آموزشی، مرکز مطالعات فرهنگی - بین‌المللی - تهران، انتشارات الهدی].
- ۹- جهان مهین، شکرل... (۱۳۷۰) تربیت و اخلاق. تهران، انتشارات هاد.
- ۱۰- خمینی، روح الله(۱۳۵۷). "کیفیت دولت اسلامی-نفوی سازش با کمونیسم-رابطه با امریکا". مصاحبه کننده، جورجی گایر از روزنامه لوس آنجلس تایمز، ۱۶ آذر.
- ۱۱- خمینی، روح الله(۱۳۵۷). "ویژگیهای حکومت اسلامی و رابطه مردم و رهبری". مصاحبه کننده، خبرنگار ایتالیایی روزنامه لو تا کونتینوا، ۱۹ دی.
- ۱۲- خمینی، روح الله(۱۳۶۹). وصیت‌نامه سیاسی الهی امام خمینی رضوان الله تعالیٰ علیه. انتشارات اسوه وابسته به سازمان حج و اوقاف و امور خیریه.

- ۱۳- خمینی، روح الله(۱۳۷۲). کلمات قصار، پندها و حکمت‌ها. انتشارات مؤسسه تنظیم و نشر امام خمینی «س».
- ۱۴- ذاکری، علی اکبر(۱۳۷۹). "دین و آزادی از دیدگاه شهید مطهری". فصلنامه حوزه، شماره. ۹۷.
[<http://www.hawzah.net>]
- ۱۵- سادات، محمدعلی(۱۳۷۲). اخلاق اسلامی. تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی
دانشگاهها(سمت).
- ۱۶- فلاطوری، عبدالجواد(۱۳۸۳). "مبانی فکری، انسانی و اجتماعی در نهج البلاغه". فصلنامه نهج البلاغه، شماره.
۳۲ [<http://www.hawzah.net>]
- ۱۷- قانون اساسی(۱۳۶۸). قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: قانون اسلامی مصوب، اصطلاحات و تغییرات و
تمیم قانون اساسی مصوب. تدوین جهانگیر متصور، تهران، انتشارات نشر دوران.
- ۱۸- کوهن، کارل(۱۳۷۳). دموکراسی. ترجمه فریبرز مجیدی، تهران، انتشارات شرکت سهامی انتشارات خوارزمی.
- ۱۹- مطهری، مرتضی [این تا]. مجموعه یادداشت‌ها سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های استاد شهید مرتضی مطهری پیرامون
انقلاب اسلامی. قم، انتشارات صدرا.
- ۲۰- مطهری، مرتضی(۱۳۶۹) تعلیم و تربیت در اسلام. قم، انتشارات صدرا.
- ۲۱- ناظمی هرندي، اصغر(۱۳۷۹). "جامعه از دیدگاه نهج البلاغه". مجموعه مقالات همایش دین و دنیا از منظر امام
علی (ع)، ص. ۲۵۷-۲۶۷، اصفهان، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان.
- ۲۲- نهج البلاغه(۱۳۷۹). ترجمه جعفر شهیدی. تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ نوزدهم.
- ۲۳- نهج البلاغه(۱۳۷۹). ترجمه جعفر شهیدی. تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ نوزدهم.
- 24 Patrick, John, (1995) Education for constructive engagement of citizens in democratic civil society and government, [<http://www.civent.org/journal/demo.citizen2.htm>].